

**LIETUVOS BANKO
TEISĖS IR LICENCIJAVIMO DEPARTAMENTO
DIREKTORIUS**

**SPRENDIMAS
DĖL X. X. IR AAS „BTA BALTIC INSURANCE COMPANY“ GINČO NAGRINĖJIMO**

2025-06-30 Nr. 429-136
Vilnius

Lietuvos bankas gavo X. X. (toliau – pareiškėja) kreipimąsi, kuriuo prašoma išnagrinėti tarp pareiškėjos ir AAS „BTA Baltic Insurance Company“, veikiančios Lietuvoje per įsteigtą filialą, (toliau – draudikas) kilusį ginčą.

N u s t a t y t a:

2025 m. vasario 13 d. nutiko eismo įvykis, kurio metu susidūrė ir buvo apgadintas automobilis *Mercedes Benz* (valst. Nr. (duomenys neskelbtini)) ir pareiškėjos transporto priemonė *Volkswagen Golf* (valst. Nr. (duomenys neskelbtini)). Po eismo įvykio vairuotojai užpildė elektroninę eismo įvykio deklaraciją, joje nurodė, kad dėl įvykio kalti abu, nes susidūrė važiuodami atbulomis. Apie įvykį buvo informuotas automobilio *Mercedes Benz* vairuotojo civilinę atsakomybę įprastine transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sutartimi apdraudęs draudikas, jis pradėjo žalos administravimą.

Gavęs automobilio sugadinimų nuotraukas ir kitus dokumentus, draudikas įvertino automobilio apgadinimus ir parengė žalos sąmatą, joje nurodyta dėl įvykio atsiradusi žala automobiliui siekia 803,52 Eur (be PVM), ir 2025 m. vasario 17 d. pateikė sąmatą pareiškėjai (jos atstovui). Draudikas kartu nurodė pareiškėjai, kad sąmatoje yra pridėta nereikalingų darbų ir nurodytos per didelės detalių kainos, todėl, pareiškėjai pageidaujant, sąmatą galima perskaičiuoti.

2025 m. vasario 18 d. UAB „Kauno nepriklausomų autoekspertų biuras“ pareiškėjos užsakymu parengė Autotransporto priemonės vertinimo ataskaitą Nr. 22502013 (toliau – Vertinimo ataskaita), joje nustatytos automobilio atkūrimo sąnaudos (remonto kaina) – 1 697,30 Eur (be PVM).

2025 m. vasario 19 d., po to, kai gavo pareiškėjos prašymą pateikti koreguotą sąmatos variantą, draudikas perskaičiavo automobilio žalą ir parengė naują žalos sąmatą. Joje nurodyta žala pareiškėjos automobiliui (remonto kaina be PVM) – 835,45 Eur. Tą pačią dieną draudikas el. paštu pateikė pareiškėjai žalos sąmatą ir nurodė, kad dėl abipusės kaltės būtų mokama pusė žalos atlyginanti draudimo išmoka – 417,73 Eur. Pareiškėja (jos atstovas) su draudiko skaičiavimais nesutiko ir prašė paaiškinti, kurios dalys ir (ar) darbai buvo pakoreguoti ir kaip tai atspindi realias rinkos kainas. Draudikui taip pat buvo pateikta Vertinimo ataskaita ir pateiktas prašymas atlyginti pusę Vertinimo ataskaitoje nurodytų remonto išlaidų (848,50 Eur) bei padengti 140 Eur turto vertintojo samdymo išlaidas.

Gavęs Vertinimo ataskaitą draudikas kreipėsi į tris remonto bendroves su prašymu pateikti pareiškėjo automobilio remonto pasiūlymus: UAB „TEMIS“ apskaičiavo, kad automobilio remontas kainuotų 1 083,55 Eur, UAB „Autida“ – 1 114,37 Eur, o UAB „Autobroliai“ nurodė automobilį galinti suremontuoti už 865,13 Eur.¹

2025 m. vasario 26 d. draudikas pateikė pareiškėjai atsakymą į jos pateiktas pretenzijas ir prašymą draudimo išmoką apskaičiuoti pagal Vertinimo ataskaitą ir nurodė priėmęs sprendimą išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal trijų remonto bendrovių pateiktų sąmatų vidurkį (1 021,02 Eur) ir jį sumažinus 50 proc. iki 510,51 Eur, taip pat atlyginti pusę (70 Eur) vertinimo išlaidų. Draudikas paaiškino, kad apskaičiuojant pareiškėjos automobilio remonto kainą nebuvo atsižvelgta į Vertinimo ataskaitoje numatytą variklio apatinės apsaugos remontą, nes

¹ Visos kainos nurodomos be PVM.

nuotraukose iš eismo įvykio vietos matyti, kad kontaktas buvo į automobilio buferį ir sparną, o variklio apsauga buvo savo vietoje, be to, ji negalėjo būti taip sugadinta per įvykį.

Pareiškėja su draudiko atsakymu nesutiko ir kreipėsi į Lietuvos banką, prašydama išnagrinėti tarp jos ir draudiko kilusį ginčą. Pasak pareiškėjos, draudiko nustatyta žala neatitiko realios automobilio remonto kainos, tačiau jis atsisakė vadovautis Vertinimo ataskaita ir nuolat įkalbinėjo atlikti remontą draudiko partnerių servise, nors to daryti pareiškėja neprivalo. Kreipimesi teigiama, kad remonto bendrovės parinkti servisai realiai neapžiūrėjo automobilio ir vertinimą atliko remdamiesi nuotraukomis, Vertinimo ataskaitą parengę ekspertai, savo ruožtu, automobilių gyvai apžiūrėjo ir nustatė objektyvų žalos mastą bei remonto išlaidų dydį. Anot pareiškėjos, draudikas to nepaisė ir vienašališkai pervedė išmoką, nesudarydamas galimybės toliau ginčyti žalos dydžio.

Remdamasi kreipimesi nurodytais motyvais ir pateiktais dokumentais, pareiškėja prašė Lietuvos banko įpareigoti draudiką iš naujo įvertinti žalą ir atsižvelgti į nepriklausomų turto vertintojų išvadą, taip pat pripažinti, kad variklio apsauga buvo pažeista per eismo įvykį, ir jos remonto kainą įtraukti į draudimo išmoką.

Atsiliepime į pareiškėjo kreipimąsi draudikas nurodė manąs, kad keisti priimtą sprendimą nėra pagrindo. Draudiko teigimu, draudimo išmoka buvo apskaičiuota vadovaujantis privalomąjį draudimą reglamentuojančiomis teisės aktų nuostatomis, objektyviai vadovaujantis trijų remonto bendrovių pateiktų remonto pasiūlymų vidurkiu. Draudiko teigimu, skirtumas tarp Vertinimo ataskaitoje nurodytos ir remonto įmonių apskaičiuotų sumų susidarė dėl to, kad turto vertintojas transporto priemonės remonto kainą apskaičiavo remdamasis didesniais į kainiais, nei realiai gali pasiūlyti remontą faktiškai atliekančios įmonės, o išlaidas už sugadintas dalis skaičiavo pagal naujų originalių dalių kainas. Tačiau, pasak draudiko, remonto įmonės gali pasiūlyti transporto priemonei tinkamų naudotų ir ne prastesnės būklės, nei buvo sumontuotos automobilyje, dalių, be to, suteikia garantiją atliktiems darbams, tai leidžia teigti, jog detalės atitinka techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus.

Draudikas taip pat paaiškino, kad jo rengtose sąmatose nebuvo įvertintas žibinto pažeidimas, nes pareiškėjos pateiktose nuotraukose jis nebuvo fiksuotas, tačiau, gavus Vertinimo ataskaitoje esančias nuotraukas ir jas perdavus remonto bendrovėms, šio pažeidimo remontą bendrovės įtraukė. Kita vertus, variklio apatinė apsauga buvo įvertinta nepriklausomų turto vertintojų, tačiau per įvykį metu negalėjo būti apgadinta ir nėra su juo susijusi, nes po įvykio, pasak draudiko, buvo savo vietoje.

Taigi, draudikas nurodė manąs, kad išmokėtos draudimo išmokos, atlyginančios 510,51 Eur žalą turtui (pusę remonto kainos dėl abipusės susidūrusių automobilių vairuotojų kaltės) ir 70 Eur vertinimo išlaidų, pakanka pareiškėjos nuostoliams kompensuoti, todėl pareiškėjos reikalavimas turėtų būti atmestas.

K o n s t a t u o j a m a:

Vadovaujantis Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimu Nr. 03-23 patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 44 punktu, vartojimo ginčai Lietuvos banke nagrinėjami laikantis rungimosi, ginčų nagrinėjimo operatyvumo, koncentracijos, ekonomiškumo ir bendradarbiavimo principų. Vartotojas ir finansų rinkos dalyvis privalo įrodyti tas aplinkybes, kuriomis remiasi kaip savo reikalavimų arba atsikirtimų pagrindu, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti. Nagrinėdamas ginčą Lietuvos bankas atlieka ginčo šalių pateiktų įrodymų vertinimą ir jo pagrindu priima sprendimą.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus dokumentus ir paaiškinimus, darytina išvada, kad šalių nesutarimas kilo dėl draudimo išmokos, mokėtiną už eismo įvykio metu pareiškėjos automobiliui padarytą žalą, dydžio ir turto vertinimo išlaidų atlyginimo.

Siekiant išspręsti tarp šalių kilusį ginčą, būtina įvertinti ginčo šalių pateiktus duomenis, kuriais grindžiamas žalos pareiškėjos automobiliui dydis, ir: 1) nustatyti, ar draudiko išmokėta draudimo išmoka, atsižvelgiant į privalomąjį draudimą reglamentuojančių teisės aktų nuostatas, yra pakankama pareiškėjos žalai atlyginti; 2) įvertinti, ar draudikui kilo pareiga atlyginti visas turto vertintojos samdymo išlaidas.

1. Dėl draudimo išmokos dydžio

Transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomasis draudimas

reguliuojamas Lietuvos Respublikos transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo įstatymo (toliau – TPVCAPDĮ) ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų (Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių² (toliau – Taisyklės) ir kt.) nuostatomis.

TPVCAPDĮ 2 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad draudžiamasis eismo įvykis – eismo įvykis, kuriam įvykus pagal šį įstatymą turi būti išmokama draudimo išmoka. Pastaroji TPVCAPDĮ 2 straipsnio 2 dalyje apibrėžiama kaip draudiko ar Lietuvos Respublikos transporto priemonių draudikų biuro (toliau – Biuras) ar kito subjekto mokama nukentėjusiam trečiajam asmeniui pinigų suma arba kita teisės aktuose nustatyta ir sutarta žalos nukentėjusiam trečiajam asmeniui atlyginimo forma, skirta draudžiamojo įvykio žalai nukentėjusiam trečiajam asmeniui, jo turtui ir (ar) neturtinei draudžiamojo įvykio žalai atlyginti.

Pagal TPVCAPDĮ 2 straipsnio 5 dalį, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala nukentėjusio trečiojo asmens turtui, nukentėjusiam trečiajam asmeniui ir (ar) neturtinė žala arba žala, kuri atsirado vėliau kaip eismo įvykio padariny.

Atsižvelgiant į kilusio ginčo aplinkybes, pažymėtina, kad žalos, padarytos eismo įvykio metu ar atsiradusios vėliau kaip eismo įvykio padariny, administravimą ir draudimo išmokos mokėjimą reglamentuojančių Taisyklių 4 punkte įtvirtinta, jog žala nustatoma vadovaujantis Lietuvos Respublikos civiliniu kodeksu, TPVCAPDĮ, Taisyklėmis ir kitų teisės aktų nuostatomis, reglamentuojančiomis padarytos žalos dydžio nustatymą, atsakingo draudiko – draudimo įmonės, apdraudusios atsakingo už padarytą žalą asmens civilinę atsakomybę, ar Biuro įgaliotų asmenų (paskirtų ekspertų) ataskaitas ar išvadas dėl žalos, kitų Taisyklėse nurodytų asmenų pateiktus dokumentus.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad atsakingas draudikas ar Biuras nedelsdamas, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo nukentėjusio trečiojo asmens rašytinio pranešimo apie eismo įvykį gavimo dienos, privalo apžiūrėti sugadintą ar sunaikintą turtą, surašyti transporto priemonės apžiūros ataskaitą ir nukentėjusio asmens prašymu pateikti jam ataskaitą susipažinti. Sugadinto ar sunaikinto turto apžiūros procedūra gali būti vykdoma ir nuotoliniu būdu pagal pateiktus turto sugadinimą ar sunaikinimą įrodančius dokumentus, nuotraukas ir (arba) vaizdo įrašus, jeigu tai pakankama, kad būtų tinkamai užfiksuotas padarytas turto sugadinimas ar sunaikinimas. Tokiu atveju žalos dydis nustatomas vadovaujantis pateiktais dokumentais, nuotraukomis ir (arba) vaizdo įrašais.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta žalos turtui dydžio nustatymo taisyklė: turtui padarytos žalos dydį nustato atsakingas draudikas arba, TPVCAPDĮ 17 straipsnyje nurodytais atvejais – Biuras, vadovaudamasis įgaliotų asmenų ir (ar) turto vertinimo ataskaitomis, dokumentais, kuriais įrodomos padarytos žalos aplinkybės, faktas ir dydis, nuotraukomis, vaizdo įrašais. Šią nuostatą atkartoja ir Taisyklių 13 punktas, kuriame, be kita ko, detalizuota, kad galima vadovautis ir remonto paslaugų teikėjo pateiktais turto remonto išlaidų skaičiavimais, remonto sąmatomis ar kitais remonto išlaidų pagrindimo dokumentais, taip pat atsižvelgiant į nukentėjusio trečiojo asmens pateiktus žalos dydį pagrindžiančius dokumentus.

Pagal Taisyklių 15 punktą, žalos dėl turto sugadinimo, kai jį remontuoti ekonomiškai tikslinga, atlyginimo dydis nustatomas pagal turėtas remonto išlaidas, būtinas turto vertei iki eismo įvykio atkurti. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo turto neremontuoja, atlyginamos apskaičiuotos būtinosios remonto išlaidos (be PVM) sugadinto turto rinkos vertei iki eismo įvykio atkurti, kurias sudaro remonto darbų vertė, dažymo darbų vertė, keičiamų detalių ir (ar) dalių vertė (sumažinant išlaidas keičiamų detalių ir (ar) dalių nusidėvėjimo vertę), dažymo medžiagų vertė, taip pat sugadinto turto transportavimo, saugojimo, techninės ekspertizės ir kitos papildomos išlaidos. Būtinosios remonto išlaidos apskaičiuojamos pagal vidutinius remonto darbų ir keičiamų detalių ir (ar) dalių įkainius, atitinkančius technologijos lygį, vadovaujantis rekomenduojamais laiko normatyvais, nustatytais specializuotose remonto išlaidų apskaičiavimo programose. Sugadinto turto sugadintos detalės ir (ar) dalys gali būti remontuojamos, jeigu atlikus remontą jos atitiks techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus. Jeigu nukentėjęs trečiasis asmuo pasirenka sugadinto turto sugadintas detales ir (ar) dalis, kurios gali būti suremontuotos (atlikus remontą atitiks techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus), pakeisti naujomis, atsakingas draudikas ar Biuras atlygina būtinąsias remonto išlaidas, kuriomis šiuo atveju laikomos remontuotinos detalės ir (ar) dalies remonto išlaidos. Jeigu nukentėjęs

² Patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2024 m. birželio 23 d. nutarimu Nr. 795 „Dėl Eismo įvykio metu padarytos žalos administravimo ir draudimo išmokos mokėjimo taisyklių ir indeksuotų draudimo sumų dydžių patvirtinimo“.

trečiasis asmuo sugadintą transporto priemonę remontuoja pas draudiko ar Biuro rekomenduotą remonto paslaugų teikėją arba pasirinktą remonto paslaugų teikėją, kuriam draudikas ar Biuras raštu pritarė, keičiamų sugadintų detalių ir (ar) dalių nusidėvėjimas neskaiciuojamas, jeigu nėra galimybių jų suremontuoti, kad atlikus remontą sugadintos detalės ir (ar) dalys atitiktų techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus, ir nėra galimybių remontui naudoti dėvėtų ar neoriginalių detalių ir (ar) dalių, atitinkančių techninius aktyvios ir pasyvios saugos reikalavimus.

TPVCAPDĮ 19 straipsnio 6 dalyje nustatyta, jog atsakingas draudikas moka per eismo įvykį nukentėjusiam trečiajam asmeniui tik įrodymais pagrįstos per eismo įvykį padarytos žalos dydžio draudimo išmoką, nevirsijančią šio įstatymo 11 straipsnyje nustatytą draudimo sumą, ir turi teisę atmesti nepagrįstus reikalavimus dėl žalos, padarytos per eismo įvykį, atlyginimo. Nukentėjusio trečiojo asmens pageidavimu draudikas arba Biuras išmoką perduoda tiesiogiai nukentėjusio trečiojo asmens pasirinktai turtą remontuojančiai įmonei. Žala asmeniui jo pasirinkimu gali būti atlyginama mokant periodines išmokas arba visos žalos dydžio vienkartinę išmoką.

Kartu pažymėtina tai, kad draudimo išmokos mokėjimas transporto priemonių valdytojų civilinės atsakomybės privalomojo draudimo atveju yra susijęs su apdraustos transporto priemonės valdytojų civiline atsakomybe, todėl, apskaičiuodamas draudimo išmoką, draudikas turi laikytis Civilinio kodekso 6.251 straipsnyje įtvirtinto visiško nuostolių atlyginimo principo. Žalos atlyginimu turi būti siekiama gražinti ją patyrusį asmenį į iki pažeidimo buvusią padėtį. Teisingas žalos atlyginimas reiškia tai, kad sprendžiant ginčą dėl žalos atlyginimo turi būti nustatytas tikrasis žalos dydis, nes, nustačius mažesnę už tikruosius nuostolius žalos dydį, būtų iš dalies neapgintos nukentėjusio asmens teisės, o kai nustatomas žalos dydis viršija tikruosius nuostolius, nukentėjęs asmuo nepagrįstai praturtėja skolininko sąskaita.³ Viena vertus, tai reiškia, kad draudimo išmokos turi užtekti dėl eismo įvykio atsiradusių automobilio ar kito turto apgadinimų remonto būtinosioms išlaidoms padengti (pritaikius išskaitas dėl nusidėvėjimo ir kt.). Kita vertus, draudimo išmoka negali būti didesnė nei išlaidos, objektyviai reikalingos nukentėjusio asmens turto vertei, buvusiai iki draudžiamąjį įvykį, atkurti.

Vertintinų ginčo aplinkybių kontekste taip pat atkreiptinas dėmesys į kasacinio teismo išaiškinimą, kad, kai ginčas yra susijęs su atlygintinos žalos (nuostolių) dydžiu ir nėra susijęs nei su atsisakymu mokėti draudimo išmoką, nei su draudimo išmokos sumažinimo atvejais, nagrinėjant ginčą taikytina bendroji įrodinėjimo naštos taisyklė – šalis turi įrodyti tas aplinkybes, kuriomis grindžia savo reikalavimus bei atsikirtimus, išskyrus atvejus, kai remiamasi aplinkybėmis, kurių nereikia įrodinėti.⁴

Vadovaujantis nurodyta kasacinio teismo praktika, taip pat Ginčų taisyklių 24 punktu, kuriame nustatyta, kad vartojimo ginčai nagrinėjami laikantis rungimosi principo, darytina išvada, kad pareiškėja turi pateikti duomenis, kurių pagrindu būtų galima teigti, kad jos patirtos žalos dydį (būtinąsias remonto išlaidas) geriau atspindi išimtinai Vertinimo ataskaita, o draudikas – priešingai – turi pagrįsti, kad duomenys, kuriais jis vadovavosi apskaičiuodamas draudimo išmoką, yra objektyvūs ir jais remiantis apskaičiuota draudimo išmoka atitinka teisės aktuose nustatytą būtinųjų remonto išlaidų apskaičiavimo tvarką.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus paaiškinimus ir dokumentus, kuriais jie grindžiami, nustatyta, kad pareiškėjos reikalavimas išmokėti pagal Vertinimo ataskaitoje pateiktą sąmatą apskaičiuotą draudimo išmoką iš esmės yra grindžiamas didesniais Vertinimo ataskaitoje nurodytais darbų įkainiais ir didesnėmis dalių ir (ar) detalių kainomis. Pareiškėjos teigimu, būtent turto vertintojų nurodyta automobilių remonto kaina yra objektyvi ir reali. Draudikas, savo ruožtu, laikosi pozicijos, kad pareiškėjos žalai atlyginti pagal privalomąjį draudimą reglamentuojančius teisės aktus pakanka trijų servisų remonto sąmatų vidurkio pagrindu apskaičiuotos draudimo išmokos.

Pažymėtina, kad Vertinimo ataskaita, neginčijant joje nurodytų duomenų teisingumo, yra vienas iš (bet ne vienintelis) žalos dydį padedančių nustatyti įrodymų, kuris turėtų būti vertinamas, atsižvelgiant į visų turimų – taigi, tiek draudiko, tiek pareiškėjos pateiktų – įrodymų visumą. Nei TPVCAPDĮ, nei Taisyklės nenumato draudiko pareigos vadovautis išimtinai nepriklausomų turto vertintojų parengtomis vertinimo ataskaitomis, todėl Vertinimo ataskaitos buvimas savaime nesuteikia pagrindo ją laikyti turinčia aukštesnę už kitus nuostolių dydį

³ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2014 m. sausio 7 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-44/2015.

⁴ Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2018 m. kovo 19 d. nutartis civilinėje byloje Nr. e3K-3-81-1075/2018).

pagrindžiančius dokumentus įrodomąją vertę turinčiu įrodymu. Ji nepaneigia kitų nuostolių dydį pagrindžiančių įrodymų, nes, kaip minėta, yra tik viena iš įrodinėjimo priemonių, kuri vertinama kartu su kitais įrodymais pagal bendrąsias įrodymų vertinimo taisykles. Atsižvelgdamas į tai, Lietuvos bankas kompleksiskai vertina visus ginčo šalių pateiktus įrodymus, susijusius su draudžiamojo įvykio metu patirtą žalą atlyginančios draudimo išmokos dydžiu.

Kaip ne kartą minėta, privalomąjį draudimą reglamentuojantys teisės aktai numato draudimo išmokos apskaičiavimą pagal būtinųjų remonto išlaidų, pagrįstų vidutiniais įkainiais, kriterijus. Tai reiškia, kad teisės aktuose nustatytas ne bet kokių remonto išlaidų, o būtinųjų remonto išlaidų atlyginimo principas. Šie kriterijai papildomai grindžiami ir Civiliniame kodekse įtvirtintais sutarčių ir prievolių ekonomiškumo vykdymo, taip pat teisingo žalos atlyginimo principais. Svarbu paminėti ir tai, kad Lietuvos banko formuojamoje ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka praktikoje ir teismų praktikoje akcentuojama, kad draudimo išmokos apskaičiavimas kiekvienu konkrečiu atveju turėtų būti individualus. Būtinųjų remonto išlaidų nustatymas, atsižvelgiant į naudotų originalių ar naujų neoriginalių dalių ir (ar) naudotų detalių kainas, jeigu taip atkuriamą jų prieš įvykį buvusi vertė ir užtikrinami automobilio saugos reikalavimai, taip pat nėra draudžiamas. Ekonomiškumas yra svarbus kriterijus, apskaičiuojant draudimo išmoką, nes teisės aktai numato būtinų išlaidų, grindžiamų vidutiniais įkainiais, atlyginimą, o ne draudimo išmokos apskaičiavimą pagal kuo didesnius įmanomus įkainius.

Įvertinus ginčo šalių pateiktus paaiškinimus ir juos pagrindžiančius dokumentus nustatyta, kad pareiškėjos reikalavimas išmokėti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, iš esmės yra grindžiamas tuo, jog Vertinimo ataskaitoje nurodyta teorinė automobilio remonto kaina yra didesnė, be to, pasak pareiškėjos, draudiko nurodytos remonto bendrovės, kitaip nei Vertinimo ataskaitą rengę specialistai, neatliko faktinės automobilio apžiūros. Draudikas, savo ruožtu, teigė, kad trijų realių remonto bendrovių – UAB „Autida“, UAB „Autobroliai“ ir UAB „TEMIS“ – parengtos remonto sąmatos patvirtina, kad būtiniosios automobilio remonto išlaidos yra mažesnės, nei nustatyta Vertinimo ataskaitoje.

Iš byloje pateiktų dokumentų matyti, kad draudiko pasitelktų remonto bendrovių parengtose sąmatose ir Vertinimo ataskaitoje nurodytų remonto kainų skirtumą iš esmės lemia remonto darbų įkainių ir remontui reikalingų dalių kainų skirtumai. Be to, Vertinimo ataskaitoje yra numatytas automobilio dugno apsaugos remontas, tačiau draudikas šios dalies defekto nevertino kaip atsiradusio įvykio metu ir jo remonto būtinųjų išlaidų į draudimo išmoką neįtraukė.

Vertinant įkainių skirtumus matyti, kad Vertinimo ataskaitoje nurodyti 37,41 Eur remonto darbų ir 37,92 Eur dažymo darbų įkainiai (be PVM). Trijų remonto bendrovių remonto ir dažymo darbų valandiniai įkainiai, kaip matyti iš pateiktų remonto sąmatų, svyruoja nuo 25 iki 28 Eur. Bylos dokumentuose matomi ir turto vertintojos specialistų bei trijų remonto bendrovių nurodyti remontui reikalingų dalių ir detalių kainų skirtumai. Pavyzdžiui, Vertinimo ataskaitoje nurodyta 521,24 Eur priekinio buferio apdangalo kaina, o trys remonto bendrovės nurodė galinčios įsigyti remontui reikalingą dalį už 95–350 Eur, dešinės pusės žibintas Vertinimo ataskaitoje įvertintas 340,03 Eur, o atliekant remontą trijų remonto bendrovių dirbtuvėse, reikalinga dalis kainuotų 159–190 Eur ir pan. Taigi, vien kelių remontui reikalingų detalių kainų skirtumai turi didelės reikšmės bendriems Vertinimo ataskaitoje ir trijų remonto bendrovių sąmatose nurodytų bendrų remonto kainų skirtumams.

Kaip nurodyta pirmiau, eismo įvykio žala laikoma per eismo įvykį padaryta žala, atsiradusi kaip eismo įvykio padarinys. Pagal Taisyklių 15 punktą, kai turtas neremontuojamas, žalos dydis nustatomas pagal būtinąsias remonto išlaidas (be PVM), reikalingas sugadintam turtui atkurti⁵. Žala ir ją atlyginantys nuostoliai turi būti apskaičiuoti teisingai, kad nukentėjusiam asmeniui būtų atlyginta visa jo patirta žala, tačiau nukentėjęs trečiasis asmuo neturi gauti didesnės draudimo išmokos, nei reikia turtui suremontuoti, antraip jis nepagrįstai praturtėtų draudiko sąskaita, o šis išmokėtų per didelę draudimo išmoką. Be to, šalys turi būti sąžiningos ir vadovautis ekonomiškumo principu. Tai, be kita ko, reiškia ir tai, kad, esant galimybei turto būklę iki eismo įvykio atkurti už mažesnę kainą, būtent taip ir turėtų būti elgiamasi. Tokį aiškinimą patvirtina ir minėtų Taisyklių 15 punkto nuostata, kurioje, be kita ko, nustatyta, kad jeigu sugadintos dalys gali būti remontuojamos, bet neprivalo būti keičiamos, remontas turi būti atliekamas būtent pirmuoju būdu.

⁵ Išlaidos su PVM, remiantis Taisyklių 15 punktu, atlyginamos, kai turtas yra faktiškai remontuojamas (draudikui turi būti pateikiami faktinį remontą patvirtinantys dokumentai).

Taip pat atkreiptinas dėmesys į tai, kad teisės aktuose nėra numatyto būtinųjų remonto išlaidų apskaičiavimo tik pagal naujų originalių ar tik naujų dalių kainą, nėra draudžiama remtis naujų neoriginalių ar naudotų dalių kainomis arba apskaičiuoti būtinąsias išlaidas mišriu būdu, jeigu tokiu būdu apskaičiuotos remonto išlaidos atitinka teisės aktuose įtvirtintus draudimo išmokos apskaičiavimo principus ir tokių išlaidų (piniginės išmokos atveju – išlaidų be PVM) užtektų turto būklei, buvusiai iki eismo įvykio, atkurti.

Vertinimo ataskaitoje nurodyta, kad dalių kainos apskaičiuotos remiantis DAT kompiuterine programa ir autorizuoto atstovo duomenų baze, o trys remonto bendrovės atkuriamąjį remontą nurodė galinčios atlikti naudotomis dalimis (remonto metu dalys paruošiamos, dažomos ir kt.). Svarbu paminėti ir tai, kad byloje negauta duomenų apie faktinį automobilio remontą (pareiškėja pageidauja draudimo išmokos pinigais ir neprašo padengti faktinių remonto išlaidų), taip pat nėra duomenų, rodančių, kad remontuotinos automobilio dalys prieš eismo įvykį buvo pakeistos ar kitaip pagerinta jų būklė (padidinta vertė). Pats automobilis, kaip matyti iš jo registracijos liudijimo, įvykio metu buvo daugiau nei 10 metų senumo, jis yra populiarios markės ir modelio, yra susiformavusi antrinė rinka, kurioje galima įsigyti pakankamai remontui reikalingų dalių. Nesant šias aplinkybes paneigiančių duomenų, manytina, kad remonto kainos apskaičiavimas remiantis naudotų dalių kainomis, nagrinėjamu atveju yra pagrįstas. Be to, Vertinimo ataskaitoje nurodytų dalių kainų šaltinis – autorizuoto atstovo duomenų bazė, tačiau autorizuotų atstovų siūlomos kainos paprastai yra daug didesnės už vidutines ir gerokai didesnės už žemesnio lygio kainas. Taigi, net jeigu būtų remiamasi tuo pačiu remonto kainos apskaičiavimo metodu (pagal naujų originalių dalių kainas), autorizuoto atstovo kainos nėra besąlygiškai laikytinos atitinkančiomis vidutinius įkainius, kaip apibrėžiama Taisyklėse.

Vertinant pareiškėjos ir draudiko nesutarimą dėl draudiko nevertinto pareiškėjos automobilio variklio dugno skydo (apsaugos) remonto, pažymėtina, kad eismo įvykio vietoje darytose automobilio nuotraukose šios dalies apgadinimų nesimato, ji nebuvo atsikabinusi, o vėliau, atliekant apžiūrą, jau fiksuota kaip atsikabinusi. Atsižvelgiant į eismo įvykio deklaracijoje pateiktą automobilių susidūrimo schemą, joje nurodytas įvykio aplinkybės, taip pat į nuotraukas iš eismo įvykio vietos, kelio reljefą ir susidūrimo pobūdį (automobiliai sąlyginai nestipriai susidūrė važiuodami atbulomis, kontaktuojant pareiškėjo automobilio priekinio buferio kaire puse į kito automobilio galinio buferio dešinę pusę), reikalavimas atlyginti šios dalies remonto išlaidas laikytinas nepagrįstu. Bylos duomenų pagrindu negalima patvirtinti, kad aptariamas apgadinimas atsirado įvykio metu, o vien tai, kad jo remontas įtrauktas į Vertinimo ataskaitoje pateiktus skaičiavimus, nereiškia, kad jis susijęs su konkrečiu draudžiamuoju įvykiu. Būtent draudikas, remdamasis teisės aktais, turi pareigą, kompetenciją ir praktinę patirtį, reikalingą įvertinti apgadinimų ryšį su konkrečiu draudžiamuoju įvykiu, o turto vertintojai paprastai vertina jiems nurodytų apgadinimų remonto kainą, o ne tiria jų atsiradimo aplinkybes.

Nors sutiktina su pareiškėjos nurodyta aplinkybe, jog tik Vertinimo ataskaitą rengę specialistai faktiškai apžiūrėjo automobilį, tačiau šis faktas taip pat nesuponuoja Vertinimo ataskaitos didesnės įrodomosios reikšmės, nes trys remonto bendrovės žalos dydį vertino remdamosi nuotraukomis, pagal kurias nustatyti tie patys automobilio apgadinimai, o priekinio žibinto apgadinimas draudiko iš pradžių buvo neįvertintas, nes nebuvo pateikta apgadinimą pagrindžianti nuotrauka, o ne todėl, kad jo užfiksuoti nuotraukoje nebuvo įmanoma. Įrodymų, kad pagal nuotraukas nebuvo galimybės nustatyti visų aktualių sugadinimų, byloje nėra pateikta, o žalos nustatymą pagal nuotraukas teisės aktai, kaip minėta, leidžia. Todėl šis pareiškėjos motyvas, kuriuo grindžiamas reikalavimas remtis išimtinai Vertinimo ataskaita, vertinamas kritiškai.

Realūs remonto ir dažymo darbų įkainiai, kaip matyti iš trijų faktiškai rinkoje veikiančių remonto bendrovių parengtų sąmatų, taip pat gali būti gerokai mažesni, nei nurodyta Vertinimo ataskaitoje, ir jais nesivadovauti, nesant duomenų apie faktinį remonto atlikimą didesniais įkainiais ir nenustačius per siauros remonto bendrovių nustatytos remonto darbų apimties, taip pat nėra pagrindo.

Remiantis nustatytomis aplinkybėmis, nėra pagrindo teigti, kad draudiko apskaičiuotos būtinąsios pareiškėjos automobilio remonto išlaidos (atitinkamai ir draudimo išmoka) neatitinka TPVCPDĮ ir Taisyklėse nustatytų konkrečių žalos ir draudimo išmokos apskaičiavimo taisyklių ar kad draudiko apskaičiuotos draudimo išmokos nepakanka pareiškėjos žalai dėl ginčui aktualaus įvykio atlyginti. Lietuvos banko vertinimu, draudiko taikytas skaičiavimo metodas atitinka teismų praktikoje įtvirtintą teisingo žalos atlyginimo principą ir Civiliniame kodekse įtvirtintus reikalavimus sutartis bei prievolės vykdyti kuo ekonomiškiau būtu. Kadangi žalos dydžio

nustatymo prerogatyvą turinčio draudiko skaičiavimai nebuvo motyvuotai nuginčyti, pareiškėjos reikalavimas gauti draudimo išmoką, apskaičiuotą pagal Vertinimo ataskaitą, laikytinas nepagrįstu.

Konstatuotų aplinkybių kontekste svarbu ir tai, kad, pareiškėjai pateikus objektyvius įrodymus apie atliktą automobilio remontą ir faktiškai patirtas PVM išlaidas, draudikas turėtų spręsti dėl papildomos draudimo išmokos, atlyginančios PVM, mokėjimo. Atitinkamai, pateikus dokumentus, patvirtinančius, kad išmokėta draudimo išmoka faktiškai nėra pakankama būtinosioms remonto išlaidoms padengti (jeigu remonto metu paašketų kitų, iki tol nefiksuotų defektų), draudikas tokią informaciją taip pat turėtų vertinti ir spręsti ir dėl didesnių būtinųjų remonto išlaidų kompensavimo (draudimo išmokos mokėjimo).

2. Dėl turto vertinimo išlaidų atlyginimo

Pareiškėjos kreipimesi buvo prašoma įpareigoti draudiką atlyginti 140 Eur turto vertintojos samdymo išlaidų. Draudikas iki ginčo nagrinėjimo Lietuvos banke pradžios jau buvo atlyginęs pusę (70 Eur) šių išlaidų, o su reikalavimu atlyginti visas vertinimo išlaidas nesutiko.

TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad nukentėjęs trečiasis asmuo turi teisę savo iniciatyva ir savo lėšomis kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo.

Lietuvos bankas sutinka, kad įprastai, jeigu asmuo nusprendžia pasinaudoti TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta teise savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo, draudikas neturi pareigos atlyginti dėl to patirtų išlaidų. Kita vertus, vadovaujantis minėtais prievolių vykdymo principais, Lietuvos banko nuomone, TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalies nuostatos nereiškia, kad draudiko pareiga atlyginti nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidas gali kilti besąlygiškai tik vieninteliu atveju - per nustatytą terminą neapžiūrėjus sugadinto turto. Manytina, kad nepriklausomo turto vertintojo samdymo išlaidos nukentėjusiam trečiajam asmeniui turi būti atlyginamos tiek tuomet, kai draudikas neapžiūri sugadinto turto (neįvertina žalos pagal pateiktus duomenis) teisės aktuose nustatytais terminais, tiek tada, kai išlaidas nukentėjęs asmuo patiria įrodinėdamas žalos dydį, o draudikas, vadovaudamasis pateiktomis ekspertų išvadomis, perskaičiuoja draudimo išmoką ar pakeičia savo sprendimo pagrindą.

Kitoks TPVCAPDĮ 15 straipsnio 3 dalyje įtvirtintos nuostatos aiškinimas tam tikrais atvejais sudarytų sąlygas iškreipti transporto priemonių civilinės atsakomybės privalomojo draudimo sistemos funkcionavimo pagrindus ir principus: galėtų susidaryti situacija, kai TPVCAPDĮ numatyta nukentėjusio trečiojo asmens teisė savo iniciatyva ir savo lėšomis papildomai kreiptis į ekspertus dėl padarytos žalos dydžio nustatymo virstų esmine teisingo nuostolių nustatymo sąlyga ir iš esmės eliminuotų draudiko atsakomybę už tinkamą savo prievolių vykdymą.

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, pareiškėja, ginčydama draudimo išmokos dydį, kreipėsi į turto vertintoją, ši parengė Vertinimo ataskaitą. Trys remonto bendrovės, kurių pateiktais remonto pasiūlymais rėmėsi draudikas, atsižvelgė į tai, kad Vertinimo ataskaitoje buvo pateikta ir informacija apie automobilio priekinio žibinto apgadinimą, t. y. užfiksuotą šiek tiek didesnį, nei iš pradžių nustatyta draudiko pagal pareiškėjos pateiktas nuotraukas, apgadinimų mastą. Nors draudikas, kaip konstatuota šiame sprendime, pagrįstai besąlygiškai nesivadovavo Vertinimo ataskaitoje pateiktais remonto išlaidų skaičiavimais, tačiau sutiktina, kad Vertinimo ataskaita iš dalies prisidėjo prie teisingos draudimo išmokos apskaičiavimo, draudikui ir (ar) remonto bendrovėms nereikėjo atlikti papildomų su transporto priemonės faktine apžiūra susijusių veiksmų ir patirti papildomų išlaidų.

Kita vertus, byloje nėra duomenų, rodančių, kad draudiko, prieš jam pateikiant Vertinimo ataskaitą, būtų buvę prašoma papildomai apžiūrėti transporto priemonės apgadinimus (nurodant, kad per draudiko atliktą nuotolinę apžiūrą buvo užfiksuoti ne visi apgadinimai) ar būtų pateiktų kitokių konkrečių pretenzijų dėl remonto darbų masto, kurias gavęs draudikas būtų galėjęs spręsti dėl papildomos automobilio apžiūros. Todėl vienareikšmiškai teigti, kad pareiškėjos patirtos išlaidos buvo neišvengiamos ir būtinos žalos dydžiui įrodyti, taip pat nėra pagrindo.

Atsižvelgiant į pirmiau nurodytas aplinkybes, susijusias su Vertinimo ataskaitos rengimo aplinkybėmis ir jos reikšme galutiniam draudiko sprendimui, ir remiantis protingumo, teisingumo, sąžiningumo principais, siekiant užtikrinti šalių teisių bei teisėtų interesų

pusiausvyrą, darytina išvada, kad pagrįstu ir teisėtu pareiškėjos lūkesčiu turėtų būti laikomas reikalavimas atlyginti pusę turto vertintojų samdymo išlaidų.

Kadangi draudikas šią išlaidų dalį (70 Eur) ginčo nagrinėjimo metu pareiškėjai jau buvo atlyginęs, reikalavimas dėl likusių turto vertinimo išlaidų atlyginimo laikytinas nepagrįstu.

Remdamasis tuo, kas išdėstyta, ir vadovaudamasis Vartotojų teisių apsaugos įstatymo 27 straipsnio 1 dalies 3 punktu, Lietuvos banko valdybos 2012 m. sausio 26 d. nutarimo Nr. 03-23 „Dėl Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių patvirtinimo“ 2 punktu ir šiuo nutarimu patvirtintų Vartotojų ir finansų rinkos dalyvių ginčų neteisminio sprendimo procedūros Lietuvos banke taisyklių 59.3 papunkčiu, n u s p r e n d ž i u:

Atmesti pareiškėjos X. X. reikalavimus.

Lietuvos banko sprendimas dėl ginčo esmės yra rekomendacinio pobūdžio ir teismui neskundžiamas. Vartotojui ir finansų rinkos dalyviui išlieka teisė dėl tapataus ginčo dalyko kreiptis į teismą įstatymų nustatyta tvarka. Kreipimasis į teismą po Lietuvos banko sprendimo dėl ginčo esmės priėmimo nelaikomas šio sprendimo apskundimu. Ginčo šalys turi pareigą pranešti Lietuvos bankui, jeigu viena iš ginčo šalių pareiškia ieškinį bendrosios kompetencijos teismui, prašydama nagrinėti tapatų ginčą iš esmės.

Direktorius

Arūnas Raišutis